

LA REVISTA

ANY 1 NUM. 5	QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: CARRER ZURBANO, 6 Suscripció trimestral, 1 pta. — Número solt, 20 cèntims	SETEMBRE 10 1915
-----------------	--	---------------------

El nostre amic Vinardell que tan bells exemples ha sapigut donar-nos d'activitat periodística i tan ha ennoblit la seva professió amb sobiranes qualitats d'home de lletres i excel·lent seny d'organitzador, vol, en deixar Barcelona, honorar-nos amb un article que de tot bon grat oferim als lectors de LA REVISTA.

DE PERIODISME

EL REPORTATGE COM A BELLA ART

Quan vingué a nostres mans per primera vegada la obra de Maeterlinck «La Vida de les abelles», si el llibre meravellós ens atreia, a mida d'avençar en la lectura, ja'ns havia subjugat abans la que nosaltres vàrem dirne «conversió» del cantor del món dels somnis, i més quan ell mateix ens diu al començament que no hi ha meravella més interessant que la veritat, i també que «les coses molt certes són molt grans». Això afalagà les nostres conviccions i ens afermà en l'idea, que la feina a què ens havíem consagrat—comentar el fet cert i palpitant—era ben digna de la nostra vocació invencible i que fèiem bé de anotar el vulgaríssim drama del fet divers i encoratjar des d'una «gacetilla» als joves obrers qui fundaven una humil associació i comentar amb paraules galanes la bellesa real d'unes dames que feien obra de caritat, sense que aquestes petites coses fossin obstacle per dir, a propòsit d'orientacions polítiques o econòmiques, les paraules que'ns dictava simplement el sentit comú, i sense deixar tampoc de donar a les gents la conversa nostra amb

el gran personatge. I cada dia més hem anat veient que'l fet divers era «gran i meravellós» perquè era una cosa viva, com ho era aquell entusiasme dels obrers i la hermosura de les dones i el fet de l'intervenció en la cosa pública—des del nostre humil recó—no menys que'l sostenir converses amb *l'home del dia* i veure'l d'aprop i saber sorprendre-li en els ulls honradesa o maldat.

Nosaltres que hem elogiat indistintament el tors d'un cavall vencedor en la carrera i la gracia d'una gentil voladora i les espatlles del negre descarregador del moll i la panxa burgesa que escampa optimisme...; nosaltres que viatgem abocats a la finestreta del vagó i anem en el tramvia al cantó del passeig i esguardem tota cosa beatament i amb avidesa, com volent xuclar l'essència del diví espectacle del món, no sabríem trobar plaer en fantàstiques concepcions ni en tancar-nos en mons imaginaris. És per això—i obeint també a un imperatiu de raça que'ns obliga a trobar plaer en el treball—que amém sobre tota cosa els senzills reportatges i que en lloc de dissertar—adhuc en una revista com aquesta—en termes generals a propòsit de periodisme,

ho farem a base de fets reals perquè el neci no pugui somriure perdonant-nos la vida i concedint-nos als periodistes, amb una benevolència que crec ésser humiliant, el dret de inventar que'l pare Horaci concedí només a pintors i poetes.

I així parlarem del periodisme tal com és i com viu aquí, i ens referirem de passada a *un cas* que mereix ésser registrat en l'història del periodisme català, del qual cas—com de tantes altres coses—n'hem sabut ésser alhora frets espectadors i ardents actors, per una virtut que Deu ens ha donat i que'ns farà lloar Deu mentres visquem.

EL PERIODISME AQUÍ

Mena—potser amb una o dues excepcions només—una vida migradíssima. I és que una seria organització no ha estat possible, encara, aquí a on se creu que un diari es pot fer de qualsevol manera i a on no's té ni l'idea, que un veritable periodista sigui una valor, tan respectable i cotisable al menys com un banquer o un fabricant.

Això fa que's tingui del noble ofici un concepte del tot fals i per lo tant que moltes Redaccions sien obertes per exemple al primer audaciós que s'hagi proposat explotar el càrrec utilitzant-lo com plataforma; també hi sol entrar el taujà infeliç qui cerca fer ostentació d'unes qualitats que mai podrà tenir, i entre altres exemplars curiosos, el viu que s'accontenta amb les ínfimes gangues de *pases* i invitacions i amb l'entrada als *camerinos*... No cal dir que tota aquesta fauna s'avé a cobrar uns honoraris que per lo míser més aviat se'n podriem dir *deshonoraris*. I fins n'hi ha que no cobren un cèntim.

En aquestes condicions, certes empreses es creuen que un diari pot redactar-lo el veí de la cantonada, perquè l'audàcia que impotent no pot atrevir-se, per exemple, a donar forma humana a un bloc de marbre, s'atrevirà de pendre la ploma per perpetrar impunement tota mena de sacrilegis.

«¡Un examen! ¡Una revisió!» Nosaltres hem demanat moltes de vegades això entre companys. Fora un espectacle divertit. Diria el tribunal:

—Faci'm una «gacetilla» sobre tal cosa. I

aquesta informació. I aquest article. I aquest reportatge... Però això aquí mateix, davant de nosaltres.

«Amics admesos a l'espectacle podrieu tenir-vos el riure?» Os assegurem que no. Però aleshores els vers periodistes, qui haurien resistit la prova, podrien elevar el seu càrrec a la dignitat que li pertoca i associar-se seriament a ferse forts i no permetre que l'estultícia escalí sitials que no li corresponen.

I no obstant a Barcelona hi ha—això ho sabem tots els del ofici—uns quants periodistes qui valen positivament. Però la majoria de les empreses encara no se'n han enterat.

Això fa que els més dels nostres periòdics siguin dolents del tot. Preguntareu: ¿Com podria el flaqer fer pa sense farina? Doncs aquest miracle és aquí molt corrent.

Ara podriem descriure els defectes cabdals de què adoleix la nostra premsa, però una gran horror a actuar de «Maestro Ciruela» ens fa ara emmudir. Ademés no fariem altra cosa que repetir el que han dit mil vegades els companys d'ofici, els quals més que nosaltres entenen el mal, i anc que saben molt bé el remei no troben, per ara, manera d'aplicar-lo.

UN «CAS» EDITORIAL PERIODÍSTIC

Això s'és esdevingut en aquesta ciutat de Barcelona, la mateixa que porta a felicitat fortes empreses mercantils. Certa publicació diària logrà al sol anunci de sa aparició i en un moment determinat—cal que això es tingui ben present—despertar l'espectació del públic de tan extraordinària manera que d'haver respost al que aquest públic esperava podia donar-se l'èxit per absolutament segur. No us penseu: un dels més sorollosos èxits editorials d'Espanya; tant era l'interès que s'havia lograt despertar.

Les coses varen esdevenir-se així. El capitalista fou invitat pel tècnic a adquirir un avenç de mecànica, una veritable perfecció. Seguidament el del nostre ofici intervingué i exposà un plan, una orientació i la manera de realitzar-ho. Entraven en aquella Redacció els millors dels nostres periodistes—ningú no ha sabut mai l'extensió de la llista primitiva;

—s'encarregava de la direcció artística el més àtic dels nostres caricaturistes, alhora excel·lent pintor i crític d'art acciençat; l'impressor artista, les obres del qual hem lloat tants d'amadors de les arts gràfiques, realitzava aleshores per encarregar-se de la confecció del diari, el trasllat a Barcelona que ara acaba d'efectuar; cap secció del quotidià se deixava desatessa i àdhuc algunes eran vistes de manera ben original; la col·laboració era eminentment de gent nostra, tota una brillant joventut especialitzada en diverses disciplines de l'esperit, i venien de fora, a ajudar en la noble tasca, lo més fort i vivent de la intel·lectualitat espanyola... Tot estava previst, però—i no en fem a ningú cap retret—per molt poderós que fos l'element diner, malauradament depenia d'un sol individu. I mai com aleshores vàrem trobar savies i atinades les paraules del nostre Cambó en son estudi de les associacions mercantils i conseqüent elogi de les poderoses societats anònimes.

Les muntanyes, finalment—de pressa i corrents, obeint a puerils impaciències—varen parir el «ridiculus mus». Ben habillat perxò i encara amb apariències de girifalt. Mes duia la mort a les entranyes. I qualsevol honrat intent de salvació s'estrellà no sabem encara si contra la material impossibilitat de lograr amb escassos mitjans la somniada realització o si contra l'inaccessible espadat aon moren aquí les onades més furients i que coneixem amb el nom de «Monsieur-qui-ne comprend-pas.»

Tot just la salvació s'iniciava, que unes noves mans ja desfeien l'harmonia del conjunt ideat primerament. Vingué a l'últim el fracàs que ha de coronar per llei inel·ludible tot desafort i començà l'eterna dansa de la mort que fa que la majoria dels nostres pobres periòdics vagin passant de mà en mà en un dolorós i interminable teixir i desteixir.

Aquest és un cas que cal anotar en l'història del periodisme barceloní per que serveixi d'experiència a d'altres fundadors possibles.

LA DESERCIÓ

No esperi ningú, ara que abandonem Barcelona, que diguem a la manera romàntica: «Sóc un incomprès!» «No hi ha ambient per a res aquí!» «Cal abandonar aquesta terra»... I no ho dirèm perquè hem estat sempre tan senzills que'l que no'ns ha comprès serà que no ha volgut; perquè amb això dit ambient no hi hem cregut mai; perquè si deixem Catalunya és senzillament que les nostres activitats no tenen mercat aquí—jo el tenen tan escàs i anem a cercar-lo en indrets més propicis...

Ara no ens vingueu amb allò tan ridícl i pobre de la deserció que s'ha vingut aplicant, sense protestes, als nostres còmics. Nosaltres mateixos, lamentem allunyar-nos de tot això que'ns és tan car i sentim—tots els periodistes hem de sentir-ho—que no se'ns necessiti per a res. Si fóssim mecànics o comerciants o entenguéssim en finances algú sens dubte ens hauria cridat. Com que no som cap de aquestes utilíssimes coses no podem oferir per ara als deus de la ciutat amada la nostra col·laboració a l'obra magna del seu renaixement. Un altre dia serà. Mes nosaltres ara i sempre restarem—sia allà aon sia—fidels a la ciutat i sabrem ser soldats disciplinats de la terra mare en les entranyes de la qual—en aquesta costa de Llevant tan clara aon hem somniat sota els garrofers de les seves vinyes lluminoses i aon hem collit roses i maduixes ran de la mar que acabava de llençar a nostres peus nusos un virolat corn sonor—en les entranyes de la qual, dèiem, vetlla una deessa antiga per la gràcia del nostre gest i de la nostra paraula i per què nostres escrits puguin conservar—en mig del bullici de la turba literaria—la gentil senzillesa del paisatge normal de la nostra terra.

SANTIAGO VINARDELL.

Diada de Sant Jaume, 1915

LES CONCIENCIES NACIONALS I LA GRAN GUERRA

DEFENSA DEL MEDITERRANI EN LA GRAN GUERRA

CONFERENCIA LLEGIDA A BILBAO PER EUGENI D'ORS EL 16 DE GENER 1915

RAFAEL

(Acabament)

He dit que l'autor de: «Les bases del segle XIX» semblava defugir aquest nom. En efecte, tant sols dugues o tres vegades cita isoladament al artista de les Estancies, un llibre en que l'artista de la Sixtina és citat vinticinq vegades. I per a dir d'aquell coses incidentals com la següent (del capítol: Els germans com a creadors d'una cultura nova): *A Florencia, l'antiga burgada margreuil, mare del Dante i del Ciotto, de Dornatello de Miquel Angel, de Leonarde, mare de les Arts i nodriça de pits inagotables, aont anaren a beure tots el assedegats de perfecció—i fins Rafael!...*— I per a fer constar una mica més lluny, que en *La disputa del Sacrament* volgué l'autor mostrar «la seva ardent veneració envers Savonarola.» Aixís l'advocat del germanisme refusa trobar-se enfront de nostre mediterrani pur. Coneix sens dubte, el perill, i prova de sortejarlo amb insidiosa habilitat, suggerint el dubte ja que no d'un germanisme de rassa, al menys d'un germanisme d'adopció. D'amagat, amb uns modals falsament despreocupats, prova d'eliminar al seu gran enemic, al enemic gentil i terrible.

Però l'enemic gentil i terrible segueix en peu, davant dels ulls de nostre esperit; irrecusable com un fet, però eloqüent com un símbol, mostrant a la llum dels temps, triuñfant de qualsevol habilitat i qualsevol insidia estirps clara de sa obra i de son geni. En aquesta obra, en aquest geni, no hi està tan sols representat el Mediterrani, si que també la integritat del Mediterrani. Per un privilegi benhaurat veiem acabar en ell, totalment, tranquilament, la corrent helènica, la corrent llatina, la corrent toscana. La dualitat i la oposició que's volia establir entre el dó poètic i el dó pragmàtic, entre l'art i la legislació, entre la Figura y la Norma, nostre Rafael sabia superar-los i'ls superaba amb un somriure res més. Ell és a la vegada Grecia i Roma. Ell és el que crea i el que preceptua. Ell és a la vegada, en son art de pintor, l'Homer que dona el gran exemple i el Quintilià que fórmula l'Codic oportú. Cadasquna de ses obres val com una fruita, però val a la vegada com un cànon: cànon que, inclòs material, peda-

gògicament, les escoles perpetuaràn per sigles i sigles. Compareu ara aquest valor exemplar, *legal, social, romà* de Rafael, amb el mateix de Miquel Angel, que és per definició *l'home sol*, el que no continua ni és continuat, aquell la imitació del qual resulta sempre grotesca. Compareu-lo sobre tot, aquest Pur nostre, amb les seves parodies alemanyes: amb la del pobre Mengs, que apren aplicadament l'evangeli del helenisme segons Vinchelmann: amb la del pobre Cornelius. Homer de Gliptote la bàvara amb la del pobre Ovverbec, que encara no començaba a ser rafaelesc, ja's tornà prerrafaelista. ¡Com s'aplicaren aquests obrers honests a copiar al romà, i com inclòs ho conseguen a voltes, fins a cert punt, fins el punt en que academicisme i creació personal mutuament s'exclouen, i en que hi ha que decidir-se per una o pe'l altre! Emprò arribar més amunt, arribar a la exquisida superació arribar a la síntesi equilibrada, ells no podien pas fer-ho. La gesta està i estarà reservada sempre al qui vagi a alletar-se, com diu Chamberlain, als pits de la nodriça toscana, però que ja porti sang, parenta d'aquesta llet: al que per això neixi com ell nasque de la siment de Fidias en l'úter romà; al que com el fill de la Umbria, sàpiga copsar, per a portar-los al Papa, flors immortals, dels jardins de Academo.

RAFAEL I MOZART

Acostuma a fer-se una altra comparança, fins a cert punt llegalítima, i va passant de una a altra de les belles Arts i és entre Rafael i Mozart. Tenen evidentment ambdugues figures sagells comuns; sense reserves podem pendre als dos, com a dos hèroes acabats, de la gracia; però si enfondim un xic en les obres, ¿no notarem desseguida que el do del músic és molt altre que el do del pintor? ¿No trobarem en el germanic (per poc que en apariència ho sigui: i, verdaderament, dit sigui de pas, sempre resultaria més fàcil, afiliar Mozart a nostres llatins, que Rafael a Savonarola), no trobarem en el germànic, dic, notes essencials de septentrionalitat, de llibertat bàrbara, completament incompatibles amb lo central de la tradició mediterrànea? Una de entre

aquestes notes. I ben accentuada és la del *humor*, que Mozart posseeix en grau admirable, i de la que Rafael no n'és capaç (com per altra part, tampoc n'és tota la pintura italiana, encara que durant temps hagi sigut moda admirar les caricatures tan poc fàcils, tan soeses de Leonardo.) ¿No diu doncs la presència del *humor* en la una, la absència en l'altra, un diferent valor a aquestes dues maneres de gracies? La una és feta de somrienta noblessa; l'altra d'elegant vivacitat. La una ultrapassa la dificultat: el conflicte; l'altre precedeix, no sembla haver ho conegut mai encara, la una ens porta la imaginació d'un dol crepuscle d'estiu, l'altre d'un picant matí primaveral. La paraula de la una és *Serenitat*; la de la segona *Inocència*... Rafael és ja un *filosop* però Mozart no és més que un *Adolescent*.

FILOSOFIA. ADOLESCENCIA

Filosofia, adolescència. Tal volta el sentit ideal de la gran guerra que agita avui al món està tot en un atac de la Adolescència contra la Filosofia. Germania, adolescent, ataca amb energia al vell Mediterrani *filosop*. El vell Mediterrani, *filosop*, se sent de sobte *vensut* i humiliat. Li dol un xic la *escomesa* violenta: però té calma, espera, deixa fer, sab que en definitiva la victòria serà seva. Nostre mar, sempre guanya; nostre mar, té un aire tranquil, salat i subtil, en que'ls impetus més brutals s'endormisquen i civilitzen. Filosofia, Adolescència. En la batalla entra la Filosofia i la Adolescència, aquella venç sempre, perquè la Filosofia és una Adolescència reconquerida.

PROFECIA

Doncs, ja que havem defensat nostre Mediterrani pam a pam, ja que sabem que té ànima, ara ja se jo, ja sabreu els demés com jo aont tenim d'allistarnos per a combatre en la gran guerra, sense perjudici de la unitat essencial d'Europa. I ja que arribem al terme de la indagació laboriosa, de la lenta discussió, dexeu que ara mudi l'aire i transformi l'aspror de rebusca en festa de profecia... Profecia: Acabi com vulgui la anècdota tràgica de la guerra, el resultat per a nostres interessos ideals no'ns importa. La civilitat que creguèrem en perill, en algun moment en que vacilà l'esperit, tocat de vents milenaris, subsistirà sempre. El centre que coneguerem com centre de la civilitat, quedarà el mateix sempre. Ja els trencaments de continuïtat en la història universal no son possibles: els homes tenen memòria.

Atila no és possible. Una nova *obscuritat* de Edat Mitja no és possible. Una nova *obscuritat* de Prehistòria no és possible. L'incendi d'una Biblioteca d'Alexandria no aniquilaria ja res. —Vanament s'agiten els vents: Grècia fou *vensuda*, però segueix encara *alliconantnos*. Roma fou *vensuda* i encara'ns governa. França podrà veure's *vensuda*, però encara pels sigles dels sigles ens somriurà. ¿Qué s'acosten uns *nouvinguts* en entrada *excesivament* *tempestuosa*? La tempesta passarà i seran ells els primers, defensors i súbdits, i més encara, defensors gelosos de la seva doctrina, del etern govern, del etern somriure, ¿Qué nostres portes son violades? De vegades els nens *entremaliats* entren a la escola com un *allau*. Però allí'ls tenim. Han entrat: son a la escola. Un vell flac i dèbil, els torna mansois, sense dir res, sense tocar res, sols perquè està sentat sobre un grau històric, i té darrera seu un quadro sinòptic amb la cronologia dels reis.

La sobirania del Mediterrani. posada sobre tans graus històrics, afermada per cadena tan llarga de sobirans del esperit, no pot acabar. Més ja, per a que triomfi és necessaria una cultura de diferent *fesomia*. Si, una nova cultura està en camí com creuen els germànics. No, emprò, la que ells creuen. El secret d'aquesta nova cultura estarà en donar una part a la *vagancia*, una part a la *pobressa*. La seva fórmula serà *moderació*.

Aquí, vora al mar llatí
digué la veritat:
Poso en aigua, i oli i ví,
jo, ma eternitat.

Aixís canta el poeta. Aixís esperem nosaltres. Vora el mar llatí, i en sal, ví i oli, posa la civilització la seva eternitat. Allí ont els homes puguin *cubrir-se* amb senzilles túniques de lli; allí regnarà sempre l'home mediterrani. Els barbres se barallen avui, pel gran poder, per les grans riqueses, per les suntuoses pells d'os. Però demà, aquell que poseixi les pells d'os suntuoses veurà com en ses mans, esdevenen inútils, perquè'ls homes, *fortalescuts* ja per a vida més sana preferiran (ja comencen a preferir-ho) encara que sigui entre neus, *cubrir-se* amb túniques de lli.—I altres forces, enormes i obscures dirigeixen encara la evolució de la humanitat envers a aquest fi.

EL DEMA D'AQUEIXA GUERRA

¡Amics meus, homes de Bilbao, homes de la fadiga vinguts a escoltar, no a un orador, sino

a un home de fadiga! Aquest esdeveniment os vui predir, avans que l'adeusiau: El demà d'aquesta guerra se dirà altra volta Mediterrani. El demà d'aquesta guerra se dirà Acsisme restaurat. El demà d'aquesta guerra se

dirà Estret rediviu, en sa plena absorció del sentit religiós. El demà d'aquesta guerra se dirà Socialisme: el demà d'aquesta guerra se dirà Vida Senzilla.

XENIUS.

NOTES SOBRE ART

L'artista depèn, abans que tot, d'haver nascut artista. I fins son talent especial, ja ve fet. No depèn, doncs, de la cultura, encara que aquesta pugui desvetllar-lo i perfeccionar-lo.

Donat que l'artista ja ve fet, podem observar, que en mig de la més gran diversitat d'istils i maneres, cerca la que s'adapta a son geni especial. Podrà, per influència del medi, desviar-se un moment, però després de més o menys vacil·lacions, podrem veure'l reprendre novament son camí.

A pesar d'això, sentireu que sovint s'exclama que's troba desorientat, que ha perdut la ruta. ¿De què ve això? Simplement, d'una dificultat de coneixes a sí propi, de poder realitzar lo que es ell, de trobar lo adequat a les seves aptituds.

Podrà vanar-se, doncs, el filòsof, el crític d'art, al creure que per influència de lo que ell hagi pensat, se produeix una corrent determinada d'art, o és desvetllat o es fixa el talent d'un artista, concretament dins un estil determinat. Podrà vanar-se d'això, si ell s'ho creu, mes l'artista no li deu res, i anem a demostrar-ho.

¿Qui, que tingui mitjanament coneixement de lo que és l'Art, creurà que'ls diversos istils i escoles, procediments d'art, maneres d'empliar els materials, etc., és a dir tot lo que pertany a lo espiritual de l'art i lo que pertany a la tècnica—que en el fons tot és lo mateix—qui, que conegi bé tot això, repetim, sostindrà que es deu al pensador, al filòsof, a l'esteta o crític d'art?

Hem dit que lo espiritual de l'art, i la tècnica són un sola cosa, i és aixís. Mal artista, si les formes de la natura no li recorden el fang, el bronzo o la pedra; mal artista, si els colors que prepara i que estima, no li recorden el cel, els arbres, el mar, les fruites i tanta cosa bella en què haurà deturat l'esguard.

I en aqueixa íntima unió de lo espiritual i la materia que ha de perpetuar això espiritual, no pot entrar sinó el que vocació hi és dins l'ofici. D'aquí que'l filòsof no penetri absolutament dins els dominis de l'artista, i d'aquí

la impossibilitat, per a ell, de menar-lo verdaerament i realment per un camí que sia positivament dins el camp de l'art.

Mes de lo dit, no s'ha de deduir que no hi tingui certa influencia. Aquesta, potser, d'induir-lo a pensar, de donar-li fins el tecnicisme per poder pensar ordenadament; podrà, aixís mateix, donar-li un bagatge d'idees, que ell pot aprofitar com a materia per enriquir la seva personalitat; podrà, fins obrir-li el camí a camps que ell mai no hauria explorat, com se pot dir de tota literatura, filosofia i també de les altres arts germanes, i la música i la poesia. Tampoc es podrà negar, que els pensadors i literats que s'ocupen d'art, creant un ambient determinat, puguin influir en l'artista. Això es innegable. Mes també ho és, que quan aquest ambient és favorable a l'art, és que, pensadors i literats, venen influits, precisament per les obres d'art del passat, de manera, que en aquest cas, no fan més que traduir quelcom que l'artista pot trobar de primera mà en les mateixes obres. Perque quan la creació d'un ambient es deu absolutament al literat o filòsof, com ha estat en moltes èpoques, és perjudicial al art, ja que és un corrent literari contrari a la naturalesa de l'art plastic.

Forçosament, si una forma és entesa, tindrà que dibuixar-se be. De manera, que els estudis d'anatomia, que els antics feien sobre els cossos vius i morts, eren fets a fi d'adquirir una completa independència, puix per a la creació de les imatges, demanaven molt poc al model. Se comprèn, per això, que'ls bastés un simple croquis o la sola vista de aquest; lo demés ho posava el coneixement anatòmic, adquirit en l'estudi.

Un crític d'art, posava en boca d'un pintor que feia la crítica d'un company seu, aqueixes paraules: «Ha llegit i ha pensat amb excés» D'una hora lluny, delaten aqueixes paraules l'artista que ve de la bohèmia: vol dir, l'artista que té horror a tota mena de cultura, i a tota especulació sobre art. És a dir, que vol i estima només que lo espontani. Que és tradit: ser com a home, un salvatge, i com a

artista, un simple obrer que sab son ofici. I és que lo altre sembla feblesa. Abominem de tals artistes, això no hi ha que dir-ho. Però en el fons de la seva actitud i en el fons de lo que diuen, hi ha quelcom de veritat. Perque n'hi ha de l'extrém oposat, que tant mateix cauen en quelcom de pitjor. Son, els que esmercen el temps en vanes discussions literaries, veritables xerraires improductius; els que no estimen l'ofici, que han avorrit darrera un excessiva tendència a resoldre's totes les qüestions imaginativament o idealment, com se vulgui; els refinats, cultivadors dels preciosismes i de tota mena de postures literaries; esperits afemellats, mil vegades més aviciats que'ls de l'antiga bohemia. Perque tots aquests de què acabem de parlar, ho són de la nova o moderna bohemia, tan perniciosa com l'altra, ja passada de moda.

Abominem d'uns i d'altres, ho tornem a dir.

Perque l'art és quelcom de molt seriós que devem respectar. I qui no hagi passat per l'austera i dura disciplina que deu purificar-lo, a fi de poder entrar dignament i sense vergonya per a ell i els altres, dins aqueixa confraria, que s'anomeni com vulgui, més que no profani el nom d'artista. De manera, que per costós que ens sigui a nosaltres, ja que el medi ens ha estat desfavorable, devem, amb tota l'ànima i amb totes les nostres forces, sustreure'ns a aqueixes dos corrents nefastes per a l'artista. I portant sobre nosaltres tota la duresa de la crítica, netejar-nos d'aquests vicis, que sens dubte ja han arrelat fonament en nosaltres.

¿Pinta millor, l'artista que es vanta de ser groller—en el fons es creu un refinat, però un refinat sense feblesa—que es vanta de freqüentar la xusma i de la qual se li ha encomanat el parlar—o el mal parlar—i les maneres; que es vanta de la seva deixadesa en el vestir—sempre la por a feblesa—que es vanta, encara, que ell només estima son ofici, i que llegeix només per passa temps; pot contribuir, diem tot això, per qualche camí ocult—perque jo, discorrent, aixís senzillament, no ho veig—pot contribuir a ser més inspirat en el seu art, més perfecte, més pur o més fort, més profunde, més universal, més humà, més clarivalent, més original, més segur de lo que faci, més conscient de la importancia d'això que faci, o simplement, més destre en el seu art? ¿Podrà, aixís, dir més belles coses

als homes, serà, per aquest camí, que ell digui, si és possible, quelcom més que lo que altres hagin dit? La raó ens diu tot lo contrari, i ens diu, aixís mateix, que aquest és un estat inferior, en el qual es vol persistir voluntariament, per una aberració extranya que segurament se fonamenta en una gran ignorancia, que ha incapacitat a tota aquesta gent per judicar rectament de les coses. En el fons de tot això, només hi ha una gran confusió en les coses, manca de les nocions més elementals.

Però els de l'altra bohemia, ja no per defecte, sinò per excés, estàn en tan greu o pitjor estat. Els eternals somniadors de lo que faràn, els arrogants despreciadors dels que no han arribat a l'estat infecte de *refinats*, els presumits de les modes d'art, aqueixos que correctament habillats per fora i enjoiats com a cortisanes—tal com si volguessin usurpar el seu lloc—van per dins corcats fins al cor del cor. ¡Mesura, senzillesa, aon sòu? *N* acaba de donar una conferencia—no puc anomenar-lo bohemí, perque és quelcom de pitjor—¿heu notat la seva mà, amb quina elegancia ha traçat dibuixos enlaire; heu fet atenció en la seva dicció esquisida; son llenguatge ha estat un murmuri dolç... Acabada la conferencia ha restat en son lloc; tots han desfilat davant seu a felicitar-lo. ¡Quin actor..! ¿*Poseur*, ha dit algú? Es igual, i que perdoni l'actor. Però ell no vol que se l'anomeni aixís. Ell vol que li diguin que és un gran artista. Artista? ¿Quina pot ser, l'obra d'aquest home fals? ¿O serà, que quan pinta o escriu, ja és altre home? Això no pot ser. I és que aquest és cosí-germà d'aquell altre, gran pensador. ¿Us sembla afectat, son llenguatge? ¿No és recorda el gran Goethe? Veniu aquí, senzill Sòcrates, veniu, austere Diògenes, veniu, encara vos, Epictet i avergonyiu-vos! Mes no, no goseu presentar-vos amb vostres pellingos davant de tanta magnificencia! Mes vós us ho preneu malament, diu altre. No tots els temps son uns. Algú d'aquests va viure a Atenas, és cert, però per a nosaltres, un atenenc, té quelcom de barbre.

Temible és la influencia d'homes aixís, a voltes rodejats de gran prestigi, perque com en ells no hi cap mena de virtut, facilment troben seguidors que, aixís com se fa amb la moda, imiten tot lo que aquestos fan.

J. TORRES-GARCÍA.

FINESTRA AL MAR

I

Avui és més ample el mar
de l'horitzó cap a terra
i fa uns llargs camins d'argent
que tremolen i llueixen,
la vela ombrosa al damunt
i entremig tires blavenques.

Núvols inflats de claror
adalt del cel s'arrestellen;
—cel de maig tens aquest dò
que fins els núvuls t'alegren;
no és gaire colgat el sol,
i la serenô amatenta.—
Velant la marina a claps
es deturen les fumeres.
Fins a mi vé l'aire moll
de la pluja matinera.

Me la miro d'un altet
la marina marinera,
dés del puig dels pinatells,
i ella em somriu com si em veia.
No hi tinc barca ni muller
ni casal ni xemeneia,
no m'hi mou cap interès
ni cap esperança meva,
i no n'heuria cap guany
no fós el de sa guapesa.
Sols de veure-la la estim,
pel caient que se us emmena:
el cel ample al cim d'un mar
amb formosar tan diversa
i més ara, en aquest temps
que adés plou i adés blaveja.
De mirar-la ja la estim.
Com fadrí de l'edat tendra,
com l'amador poc gosat;
i ella em somriu com si em veia
i amb això soc tan pagat
que no la vull més conèixer.

Núvols blancs riuen al cel
sobre'ls camins de les veles,
i l'arc ros de Sant Martí
fa un pont entre cel i terra.

Jo la guaito d'alt estant
la marina marinera.

San Geroni de la Murtra. 2 de Juny de 1914.

II

Veles blanques sobre el mar
com us veig aquesta tarda!
no diré com aquell rei:
«tota la mar n'era blanca»,
mes sí que de sa blancor
aigua i cel se'n enriallen.
La vela blanca a la mar
retreu aquella cabana,
la cabanella que riu
damunt la vinya onejanta.
Veles blanques virginals
que d'un no-rè sou rosades,
i a voltes us esblaimeu
com si les ginestes altes
us coloressin de lluny,
veles blanques, veles blanques,
qui hagués de la vostra llum
per cantar la vostra gracia!

San Geroni de la Murtra. 18 de Juny de 1914.

III

La joia és tota en el cel
eixa tarda airejadeta,
joia en el blau enflocat;
pels vinyars la mitja-ombreta.
Et vé el sol de trasantó
allà baix, vila marina,
i fas tan dolça blancor
al peu de la blavor fina
com si de marbre eres tu,
com la escuma que al mar llu,
com la vela que s'inclina.
Baixos i prest esbargits
encensen les xemeneies
fumerols d'or, blaus humits,
que posen vels en la fina
gençor de marbre i atzur.

JOSEP LLEONART

San Geroni de la Murtra. 26 de Juliol de 1914.

EL FENIX I LA TORTRA

DE SHAKESPEARE

Siga l'au de més fort cant,
dés d'un cedre de l'Orient,
l'herald trist del manament
que'ls d'ala honesta obeiràn.

Mes tu, xiscladô agorer,
precursor de Satanàs,
augur del rogall darrer...
amb aquells no hi vagis pas.

De l'estol siga allunyat,
tot ocell d'ala tirana;
l'aigla no, que és sobirana
i eix honor té ben guanyat.

D'oficiant amb blanc roquet
per conduï el funeral,
en farà el cigne immortal
i eixirà el requiem perfet.

I tu, corb tri-secular,
que ta negrenca fillada
fas més negra amb ta bravada,
entre'l dol podràs anar.

Comença ara l'antífona de dol.
«L'amor i la constancia ja han finat;
el fènix i la tortra han pres el vol
dins la flama que al plec els ha arborat.

Tant s'estimaren, que l'amor parió,
essent dos, una essencia era només;
dos éssers, diferents, més sens partió;
car l'amor feu tot hú ço que no ho es.

Separats, eren junts els cors no obstant;
distancia, més no espai que amor no omplís,
hi havia entre la tortra i son amant;
i era, veure-ho, fruit de llur encís.

Tal radiava l'amor entre tots dos,
que la tortra es veié, com mirall seu,
dins les nines del fènix amorós;
i era sempre cad'hu, per l'altre, «el meu.»

Parlar d'ells reeixia poc segü,
car en ells el mateix no era l'igual;
ésser doble d'un ésser natural
del qui no's pogué dir ni dos ni hù.

La raó, confonent-se al pendre esment,
veia créixer conjunt el dividit;
veia a ells, i a cap d'ells distintament:
cossos simples formant un tot unit.

¿Còm és, doncs,—preguntava's la raó—
que de dos n'ixca un sò tan concordant?
¿Es que amor té raó, i la raó no,
quan no veu parts entre'ls que units están?

D'açò el cant trist que ara segueix nasqué,
del fènix i la tortra a bella honor,
com plany del món que amb son trespàs perdé
els dos astres cabdals del cel d'amor.

TRENOS

Bellesa, té, exquisitat,
gracia en la simplicitat,
tot en cendra aquí és tornat

Niu del fènix ja és la mort.
i la tortra de amor fort
en l'etern ha trobat port,

sens deixar posteritat;
car sa unió sols és estat
casament de castedat.

Si es veu fe, és que ho semblarà;
beutat falsa es vantarà;
car beutat i fe han mort ja.

Veniu, doncs, fidels i bells,
i en eix clòs dels dos aucells,
sospireu pregant per ells.

Trad M. MORERA i GALICIA.

ELS LLOCS COMUNS DE LA GUERRA

DIALECS

I

—M'ha sorprès diferents vegades l'abusiva aplicació en una forma irònica del mot *kultur* a la mentalitat dels imperis centrals.

—¿Per què? Fixi's que tan basta ironia, és únicament emprada per esperits molt simples i aquests no saben pas concebir l'idea de poder, coexistent amb les de moderació i dolcesa, i que els alemanys això ho havien assolit, i anunciat, amb orgull; la Kultur era suma de força i moderació; i aixís quan en un episodi sagnant de Bèlgica, els alemanys no han fet la guerra justa, ha nascut l'ironia fàcil. Si els prussians fossin propensos a l'ironia en lloc de tenir inclinació a l'indignació diguem-ne gradual, de segur que inventarien una ironia paralel·la, contra la Rússia devastadora de Prussia oriental, i a la que els anglesos proclamen avui lliberadora. (!)

—Aquesta valoració rara i novella dels fets, és un dels més desconcertadors efectes de la guerra. He llegit que els canons alemanys havien ferit alguna cosa infinitament més augusta que la Catedral de Reims i els nobles edificis civils de Lovaina i d'Ipres: la llibertat de pensament.

—Es cert. Podríem recordar-ne manta manifestació d'aquesta ferida, algunes respectables, perque son filles del dolor; d'altres qu'essent-ne llunyanes no tenen pena. Però la seva causa ha d'ésser major que els canons alemanys, o— diguem ho amb la fórmula dels simplistes—el militarisme prussià.

—En aquest punt estic amb els simplistes que diu V. La llibertat de pensament ha mort amb la guerra; bé, però la França no la volia aquesta guerra, ¿com podríem doncs acusar-la d'aquest crim d'haver mort la llibertat de l'esperit amb les imperioses concessions i sacrificis fets per l'existència?

—Es cert, i és legítim orgull dels amics de la França dir que no la volia la guerra. Jo crec que fins els nacionalistes més intransigents, no la volien pas, i llurs predicacions inflamades respiraven més aviat una certa por, que no compartia pas el bon poble francès, arrecerat en la seva bonhomia feliç, en el seu egoïsmà. Però tot això era poca prevenció contra la guerra, i els francesos no tenien pas el dret d'ignorar-ho. Alemanya té una independència de pensament fins dintre la guerra, i això és lo que manca a França.

França no ha sabut resistir a la virtut mística i contagiosa de l'espasa. Totes les elegancies, i totes les audacies, s'ofeguen avui en el soroll d'armes. Elles mancaven a Prussia: però ço que ho compensava, l'independència de crítica potser tardana, potser excessivament lastrada de coses impersonals, se manté a Prussia: en les Universitats i en els camps de batalla, en la burocracia i en les organitzacions del treball. Ara és clar que no's conserva en els telegrams oficinosos del *Wolf-bureau*.

—Però, quina podia ser la política que salvés aquet tresor espiritual en la República?

—Immunitzar-se contra l'exercit fent-ne tota la nació. Son 100 de política alemanya, i de aquet fer desaparèixer l'exercit ne diem *militarisme*. Avui, qui dubtarà de que és més fort el militarisme a França que a Alemanya? Observi que durant 40 anys d'ençà de la guerra desgraciada l'exercit francès, ha acceptat totes les humiliacions. Però al sentir-se com avui senyors de França els oficials que no ho eren ni de l'institució militar, com no aspirarien a substituir l'incoerència—per no calificar-ho pitjor del seus governs. Si la guerra fos victoriosa veuríem substituir per natural reacció un regimen d'autoritat al de llibertat, i és que res, res, resisteix a la força contagiosa i mística de que avans parlavem. França ha provat un resort espiritual que ja voldríem per nosaltres, que no coneixem més que glicerina neutra en la vida política, però reconeixent aquesta alta y heròica virtut, convinguem en que no supera a la dels llurs besavis els jacobins de ara fa 120 anys. I recordem que també altes hores els fusells havien de redimir l'Europa i anarem més enllà. Enlloc de la llibertat i la pau entre els pobles, era un poble que imposava la pau i la llibertat. Ideal humà i realitzable: el de Roma.

—Però d'aquesta perturbació espiritual no pot pas acusar-sen a Anglaterra, que té com un instrument manejat amb certesa i sense perill el seu exercit. Allí no governen pas els generals que meresqueren un dia les ironies de A. France, ni l'opinió malmenada arrenca la ploma de les mans del escriptor, com ha succeït a França. Allí son D. Lloyd Georges, el lliberador del sol anglés qui mena la lluita, i H. Asquith, qui ne dona la fórmula reglamentaria, ¿Qué més? fins Irlanda la oprimida se fon amb Anglaterra en l'hora de perill. També aquí hem de trovar una desaparició de aquella selvatgia crítica, d'aquell valor humà,

unic de la ment anglesa que ens han donat p. ex.: Bacon i Hume?

No se pas. ¿Qui podria respondre? Però l'història meravellosa de la poxança anglesa té també ses lleis. Londres no ha estat mai prés. Les dones angleses—tal deia la edat mediterrània de les espartanes—mai han vist el fum d'un campament enemic. I això pel domini del mar. Sense ell, les grans conquestes son establiments d'un forn, campaments d'una nit, no més en l'Oceà rau la persistència del poder, i si estats minúscols que dominaven el mar resistien als imperis Grecia o Fenícia, Genova i Venècia. Roma fundà son imperi després d'haver arrebatat a Carthago el domini del mar, i fou el mar que enriqueix a Holanda i ha permès a Anglaterra servir en son recó la lliure vida que fins ara menava. Res era Napoleón senyor d'Europa sense ser ho del mar: l'ombra de Nelson, no els fets de Rusia, ni la selvatgia ibera van esfondrar son poder.

—Però l'acció en el mar—fora de Turquia la organització morta—no ha tingudes de molt les proporcions que té la guerra a les vores del Iser o a les del Vístula. ¿Qui gosarà dir que se discuteix el mar? El mar és anglès, malgrat l'iniciativa audacíssima submarina. La guerra és l'antiga guerra territorial d'Europa, no pas una guerra marítima ¿qui podria sostenirla contra les esquadras britàniques?

—Ningú es cert. No res menys la guerra és no en la mar, però si per a la mar, ho és Carlyle qui ens ha dit que és inalcançable a la més subtil de les ments el cercle d'influència de les idees. Doncs aquesta revelació de la valor «domini del mar,» és la prestació genial que'l Cèsar Germanic ha donat al món. Adverteixi que probablement el Cèsar germanic és un exponent, (amb prestigis d'història i ornametació— per a'l qui aquestes valors aprecii) de la més exquisida i eficaz intel·ligència i voluntat polítiques. Aixís tot son esforç fou assegurar-se una part d'aquet poder, i en aquet camí, fou detingut per la guerra.

—Resta per conjeturar si darrera Germania suposant-la vençuda, s'alsaràn altres gents a disputar aquet domini a la vella Anglaterra.

—Això no cal posar-ho en dubte. Serà Rusia pugnant per sortir al mar, si Rusia arriba a una unitat nacional—cosa que jo no ho se pas del cert, però que me dona l'impresió de no haver succeït fins ara—o Nord-Amèrica, o les noves patries que se formen arreu. Una cosa és indubtable, que ja avui el pes del mar aixafa l'illa gloriosíssima, i que assistim si no a la fi a la transformació d'aquell imperi que en la dominació dels mars se fonamentava.

Aixís s'obre davant de nosaltres una era de guerres, lluites i convulsions.

¿Qui sab? Però al final, una manifestació més fonda que mai de l'unitat d'Europa. Som al primer acte de la tragedia com a final de la qual veurem o veuràn els homes els estats units d'Europa, ¿Cóm? en forma de República o en forma de imperi. ¿Qui sab? Desitjem potser, amb el nostre Xenius que tan alta transformació se realitzi en forma de comunal república, però fins en el cas de que aquesta unitat se manifestés en forma de imperi dominador, jo proclamaria la superioritat de l'unitat de civilització Europea al ideal de llibertat dels pobles europeus.

II

Voldria que, gires nostre conversa d'ara sobre la *Realpolitik*, però com mai potser al ordenar el pensament sento al costat del voldria, la re causa del voldria.

—Llavors és sabut que'l voler guanya; però perque aquesta re causa?

—Hi ha un perill en el tema, i és que ens manca un sol ferm d'intel·ligència, una taula de valors, i aixís cadascú pot atribuir a la *Realpolitik*, els pensaments o les excel·lències que li plau, i no obtenim més resultat que la passió, i ses companyes unilateralitat i incoherència. El cas de Bèlgica...

—Aquí si que la valoració és unànim, Alemanya cometé una falta tràgica, és el pecat original que li fá perdre totes les excel·lències anteriors, i té son càstic immediat: l'intervenció anglesa.

—A pesar de tot. En l'escandol de condemnació que va acullir el mot de Betmaun-Hollweg, o, en petit i a casa, en aquell faritzeu, no voler escoltar, ni discutir l'opinió den Cambó crec que hi havia sobre tot una ignorància. Per a convencem d'això, sentaria tres afirmacions: primera que Anglaterra no respecta ni més ni menys que Alemanya els tractats, que Alemanya admet la llibertat de Bèlgica com Anglaterra, però que no l'admet Fransa, i tercer que l'aplicació del principi de les nacionalitats, a Bèlgica és, al menys, discutible.

—No cal que ni adueixi fets per al primer cas. Ja veig que vol parlar de l'illa de Tenedos. Però en aquet cas no hi ha hagut tragedia.

—Perque la tèsis d'en Cambó fou aplicada, o sino perque mancaren sinceritat i energia. La solució que's vulgui no millora la conducta anglesa. La violació del dret és igual

matant un infant que 50 adults, i tant hem censurat l'enfonzament d'un pesquer noruec com el del Lusitania. Qui dubta de que si Grecia hagues resistit, Anglaterra hauria fet us de la força?

—Aixís i tot l'horror instintiu que sentim davant de Lovaina i d'Iprés i Tirlemont, no's produeix al pensar en Tenedos. Potser perquè pensem que els petits marxants de l'illa adineren son treball, i no passa altra cosa.

—Observi que està fent l'apologia del èxit que valora els actes pel resultat llur, que dona la fórmula de la *Realpolitik*. Res tant crú tant instintiu (V. ho ha dit) com aquet afirmar que lo de Tenedos ens deixa indiferents, tenia l'article d'en Cambó.

—Malgrat tot, el meu judici no pot ésser purament intel·lectual; en el cas de Bèlgica hi poso cordialitat indignació, impulsos de justícia...

—Quin dubte? Però no tenen realització possible al costat de Fransa aquets anhels. La guerra no resoldrà res d'una manera definitiva, no serà l'última, persistirà la pau armada. He llegides opinions de que la guerra havia provat que la preparació germànica podia ser substituïda per la genial improvisació llatina. Jo trio, l'opinió alemanya de que al comensar-la calgué escullir entre una inferioritat de preparació diplomàtica, o una completa preparació del exercit rus. En conseqüència després de la guerra tindrem més que mai activitat diplomàtic-militar, aleshores... De un alt polític francès sé, que l'opinió del seu cercle, no difosa encare entre el poble, és que Bèlgica no pot subsistir. És la *chosse ridicule* de Napoleón III i de Benedetti. En boca d'un polític francès actiu, avui això sembla una fantasia. Valgui com a justificant, i per a que siguin cregudes més paraules un fet clar. Fransa ha fortificat la seva frontera del Est com tothom sab, i les fortificacions han resultat útils. No pot deixar oberta la frontera del N. E. i li cal fortificar-se la línia del Mosa la frontera natural de Bèlgica. Davant d'aquet interès vital de França que pot esperar Bèlgica?

Te dues forces de resistència. L'interès anglés en que subsisteixi, i l'heroisme de la

lluita, engendrador d'un sentiment nacional que fins avui era, ja ho he dit, discutible.

—Cert que l'història de Bèlgica és la de la fronda eterna d'un país ric i culte, fins que troba en 1830 la fórmula definitiva aparentment però artificiosa de llibertat. I fins després la lluita civil violenta de wallons i flamigands, la fisonomia tant distinta d'Antnespia i Charleroi o Mons i de les terres baixes del nord o del bosch de les Ardunes permetien dubtar de la nació belga, mes la guerra ho esborra tot, i un espiritualista com V. no pot dubtar de que'l sacrifici és fecond sempre.

—Cert, però també sabem i experimentem l'història tràgica de les nacionalitats a qui falta l'estructura d'un Estat en que vuidar-se. I això és el problema. No imposant la pau Anglaterra exclusivament, Bèlgica perdrà sa independència. I aleshores, aquet esperit nacional nou-nascut serà prou fort per a triomfar? Si Bèlgica se converteix en territori de l'Imperi, son destí no serà pitjor que el d'Alsàcia que te dintre Alemanya una personalitat i una autonomia que ja les voldrien per elles Irlanda o Polònia russa. Jo no conec fora dels grans nuclis austriacs i de Finlàndia cap autonomia, cap dignitat d'Estat major que la d'Alsàcia, però ens ho fan passar com un cas de irredentisme francès. Qui hi farem?

—De manera que V. judica desitjable per a Bèlgica sa incorporació a l'Imperi?

—De cap manera. Jo no trec conclusions ni dogmatizo. No més segueixo el consell de Goethe. No oposis a una negació un altre negació. Procuro cercar fets secundaris, els que aclaren i completen. En fi. Si de totes maneres m'exigeix una conclusió seria aquesta: La *Realpolitik* és l'única política digna d'aquet nom, i els dirigents d'Estats han d'ésser homes del tipus Betmaun-Hollweg o Cambó (en la nostra humil esfera). L'altre política és literatura, i els qui la fan tenen una funció marcada en lloc de manar, vigilar, censurar i derrocar als *realpolitiker* quant al manejar les coses reals, perden de vista alts interessos col·lectius, per a fer-se servidors de interessos particulars, sempre mesquins.

M. REVENTÓS.

LLETRES

SOL EN EL LLINDAR, per n'Alexandre Plana.

N'Alexandre Plana a qui tots coneixíem censor il·lustre de les lletres catalanes, ha publicat un llibre de poesies. Vetaquí un gest difícil de definir *a priori*. Pot acusar una feblesa, o al contrari, una fortitut gallarda. En principi general m'apar una mescla perillosa, gaire bé detonant, la d'aquestes dues professions: crític i poeta. Però, això, naturalment, no fa altre cosa que acréixer els mèrits de qui reïxi en fer-la. Crec que En Plana ha reeixit.

El qui's presentava invulnerable i temible, armat de son arc i son buirac curull de sagetes crítiques, avui davalla a l'arena i ens mostra el pit descobert... Jo no sé pas si algú, en les ombres, distendeix maliciosament son arc. Jo per una banda, no soc arquer; per altra banda he conegut les poesies d'En Plana i en servo un bell record.

Prenc l'Antologia de Poetes catalans moderns: rellegixo'l seu pròleg. En Plana hi fa una exacta classificació de les tendències poètiques en la Catalunya d'avui. Grat sia a Deu que tinc un patrò, un canemaç, damunt del qual me serà menys abrupta la valoració de «Sol en el llindar».

Però vetaquí, que em sembla descobrir un fenomen curiós. Tret de la pura tradició maragalliana i el corrent poètic mallorquí (Costa, Alcober) cap de les altres tendències no romàn oblidada en l'obra d'En Plana. Se manté equidistant de totes, oscil·la amb una equanimitat perfecta, possible només a qui, com ell, ha exercit sobre cada una de les escoles un pacient exercici analític. Un altre esperit, menys furnit de crítica, tindria, en mig de les influències, una passió, un caient visible. En Plana, a mos ulls, no'l té. Trobare en sos versos un home, certament. Però la seva essència personal s'és buidada en gran diversitat de gerres: gaire bé en totes les que ofereix avui la ceràmica literària de Catalunya.

Les primeres poesies de «Sol en el llindar» son mèses sota l'advocació de la Musa rústica. I endreçades a En Guanyabens i a n'Iglesies. Vetaquí una intenció crítica: aqueixes poesies exalcen una ideologia molt cara als poetes al·ludits.

Un altre exercici d'auto-definició es troba en «l'Oda dels homes que vénen de la muntanya». Es dedicada a n'Alomar. Tanca un ressò dels seus fervors civils.

L'Amor té son lloc en el llibre d'En Plana. No hi és a la faisó d'En Maragall, tremolós d'una plenitud de possessió (Poesies) o d'una enyorança fecunda i magnífica (Haydée, Diades d'Amor, etc.). Es més aviat reflexiu: constant exercici d'auto-psicologia. Rarament descendeix a la descripció preciosista i càlida d'una anècdota; canta estats d'esperit.

Explica . . .

«L'Amor en mi naixia com un somni
amb llargs matins de sol i tramuntanes...»

i com el sentiment de la dona anava delimitant-se enmig del caos de les sensacions puerils. I a la fi del poema canta una desolació tranquil·la.

Ara, com si en cendra fos colgada
i lluny de mi la dona enamorada,
és un torment la morta voluntat.
Quan és la nit, sense remor, serena,
la remembrança lentament m'omplena
de la tristesa del desig passat.

I és que aquest poeta no abdica el ceptre del seny en cap instant. Per això en les mateixes «Cançons de la Mort», i tal vegada més que enlloc, la seva veu és plena de serenitat o cenyida de pudibundesca lírica. En Plana defuig les exclamacions de tota mena (Es notable: en tot el llibre potser no'n trobaríem més de tres). I aleshores que ha sentit vora seu la força de la Mort, no té altre daler que servir-ne una ferma recordança i avesar-s'hi: viure constantment en sa presència i no témer-la.

Del cant de la Mort en Plana en fa neixer la «Cançó de la Esperança», car «del dia que mor ve un altre dia. Aquesta afirmació de continuïtat, millor d'eternitat, és dita sovint en els versos de «Sol en el llindar». A la bagaça envellida li anuncia que'l record pur «reflorirà el teu cos com una branca». — «Cada dia que neix és com el dia que mor». — «Sempre iguals les joies breus i pàl·lides». — «Els dolors de llavors són germans del de avui.» Estima l'Amistat per que «és sempre igual i cada dia diu la paraula de l'acolliment». Somia «la fermesa d'un amor sempre igual». Canta serenament l'enyor perquè «és sempre la mateixa l'amor que torna i la que fou perduda.»

He retret força exemples d'aquest exaltament de la immutabilitat del viure a través de la dolor i de la Mort; no crec haver-les agotat. Contenen l'eix de la poesia de n'Alexandre Plana. La característica de la qual tal vegada sia una certa facilitat senyorívola en l'ús del llenguatge, segons les darreres tasques depuratives. Hom, llegint «Sol en el llindar» imagina un cavaller a casa seva. I això tot sol té una alta valor, en el nostre país.

CARLES SOLDEVILA.

POESIES (1910-1915) J. M. LÓPEZ-PICÓ.—
Societat catalana d'edicions. Barcelona.

De totes les poesies que formen aquest volum no sabriem dir-ne l'elogi sense caure en la repetició. Elles no han estat pas ara per primera volta publicades, sino que les rebem com una agradívola insistència d'una empresa que vol fer amar a nostres poetes mitjançant el llur coneixement. Té, noresmenys, aquest llibre un interès de cosa nova. Ve això de que en ell és mostrada, quasi podríem dir integrament, la obra d'un dels poetes que ha dut la purificació de la poesia catalana a son terme definitiu. De guisa que, des del començ al fi de l'obra, deu obirar-s'hi, malgrat la seva exemplar unitat, el pro-

cés, no d'un millorament, sisquera d'una renovellança, però sí d'una subtilització. Ja diguérem en altre lloc que la poesia den López-Picó es movia com un còs més lleuger que l'aire. Cada nou llibre es més precís, més dibuixat, però també més pur, més subtil. I aquesta purificació no és tan sols de procediment sino d'esperit. No són sols les paraules que's desprenen a mesura que avença el cant, sino que són les sensacions que s'afinen i les idees que s'aclaren dins el doll clar del vers. En comentar aquesta manera de crear-se de la poesia den López-Picó ens acut a la ment unes paraules d'un alt filosof nostre. Avui—deia aquest—la major tasca del selecte és eliminar. Abans es creava una poesia mitjançant l'agomolament d'emocions i de moments divins. Avui no sabriem indicar altra manera de crear-la que eliminant les emocions aquestes que un es porta inconscientment preparades dins l'esperit.

En general totes les literatures parteixen d'un fals concepte de l'emoció. La gent diu: «Aquí hi ha sentiment» com podrien dir: «Aquí hi ha soroll». Sovint la emoció es compresa com aquell bruit que fan les xaragues en la Plaça pública. El poble troba la música bona quan sonen fort i dolenta quan sonen fluix. Així amb els poetes. Un escriptor que fa plorar és prop de la genialitat segons Lamartine. Nosaltres, no obstant, diem, estrafant la dita evangèlica: Costará més d'entrar al Parnàs un poeta pròdig en llàgrimes que un camell pel forat d'una agulla. La emoció és una cosa que deu esser domenyada, sino ens anul·laria. I en saber exercir aquest domeny és aon la força del poeta es fa palesa. En López-Picó s'es mostrat mestre en això. Pot-ser és ell el que ha sabut copçar dins els termes normals del viure la més pura qualitat d'emoció. I fem remarcar aquest termes normals de dins els quals la poesia de l'autor de «Poemes del Port» s'és moguda car és per ells que aquesta ha adquirit una valor immortal. Es una cosa molt planera commoure el poble amb el racont de les matances d'Armenia—per exemple. Però és una gracia rara el saber extreure emoció del senzill teixit de les nostres accions quotidianes. Es una cosa molt rara el no haver d'esperar que vingui el capvespre per donar una mica de malenconia al vers, o que cantin els ocells per dur-hi una mica de joia. Es una cosa molt rara crear una gran poesia, com aquesta den López-Picó, en un ambient de serenitat i d'equilibri que meravellaria al mateix Plató, filosof de la mesura.

Ha dit Octavi de Romeu: «Lo més bell de les coses és el seu pur contorn.» Així en la poesia den López-Picó, tota ella linia. S'és dit noresmenys que aquest poeta esculpia el seu vers d'una manera aspra i inacabada com aquelles esculpures de Rodin en les quals s'ovira la forma lluitant amb la pedra. Mes aital cosa no pot dir-se en parlant de l'esperit de la poesia den López-Picó. La més pura valor es la del terme. Diu ell: «L'inmensitat oberta de l'espai—sigui pels altres, que jo hi vull un límit.» El cant den López-Picó és cenyit per una idea precisa. Mai la paraula no havia tingut una aplicació tan sobria i elegant ensems—per tal com la sobrietat es ja un principi d'elegancia—com en la poesia de l'autor de «Amor Senyor». No deu sorprendre doncs, que En López-

Picó hagi arribat a produir la meravella dels seus epigrames. Es la llei d'una austeritat poètica que l'hi ha conduit. En ells la idea es mostra nua de tot ropatge enganyador. S'hi veu el pur contorn com en el cos desnú d'una dona. I aquesta clara visió de l'idea poètica den López-Picó és deguda, sobretot, al puríssim vel de les paraules que la cenyeixen. No hi ha en la seva obra un sol mot que desdibuixi el pensament. No existeix una poesia en la qual, per exigencies de l'estructura del vers, es difongui un sol concepte. Tot es clar: idea i forma. Tot es pur: esperit i procediment.

S'és parlat, i amb no massa justesa, per cert, del ritme de la poesia den López-Picó. En altres termes: s'ha negat l'existencia d'un ritme en les darreres produccions d'aquest poeta. Mes nosaltres creiem que En López-Picó ha copçat el ritme definitiu de la poesia catalana. La nostra raça té una llei d'èsser que no podem desmentir. I és aquesta llei la de mesurar el nostre viure segons un seny i no segons una monotonía. Ritme no és repetició, com certa guisa d'intel·lectuals ho entenen, sino que és proporció. I la nova poesia den López-Picó no pot haver un mes just ritme. Era abans que l'idea es subjectava a la cadencia i les paraules s'organitzaven amb un esperit de muntanyes russes. Avui, no s'esdevé així sortosament. Per la influencia de poetes com aquest de què venim parlant, ha tornat la paraula a conquerir la seva honrada valor i a esdevenir tota humil davant l'idea. Per aquesta purificació, el ritme ha tornat també a sa valor precisa. I així com abans aquest neixia dels mots, neix avui del pensament. Per això diem que En López-Picó ha copçat el ritme definitiu de la poesia catalana, per tal com ell ha conseguit també cantar amb un pur esperit català.

No sabriem cloure aquestes notes sense mentar la filiació cuitadana de la poesia den López-Picó. La aparició dels dos llibres d'aquest poeta «Poemes del Port» i «Espectacles i Mitologia» deuen senyalar-se en la poesia catalana com una transcendental monjoia. Car així com amb l'adveniment den Josep Maria de Sagarra quedava redimida la poesia camperola de tota una època inútil i vulgar, amb la creació d'aquestes obres s'ennoblia la poesia civil, caiguda generalment en mans infelices. Hi ha en la ciutat una ànima que sols un esperit subtilíssim pot comprendre i dir-ne son dolor i sa joia. Hi ha, sobretot, arràn de nostra ciutat, el mar. I En López-Picó en un primer gest de bella ciutadania ha cantat el mar. Ha dit a aquella: «Ciutat, de besà el mar no siguis mai avara». I ha cantat també la muntanya veïna. I ha fet l'elogi de les fonts i de la ciutat vella. I ens ha parlat de ses festes d'or i de ses festes de cendra. I tot això amb un esperit de cuitadà: elegant: a manera d'espectacle—com ell ho nomena. Per a major elegancia ell ha estat l'únic en crear una vera poesia civil si descontem l'assai irònic den Josep Carner en «Auques i Ventalls». Temps a venir, així com per la obra d'aquest poeta es coneixerà la nostra superficial idiosincracia cuitadana, per les poesies den López-Picó, reveladores d'un esperit com l'estructura grega, rebràn els venidors la més pura alenada de civilitat que avui hagi creuat l'ambient de la ciutat nostra.

JOAQUÍM FOLGUERA.

DIETARI ESPIRITUAL

SEGONA ESCOLA D'ISTIU DE BARCELONA

Inspirant-se en el programa, de tasques que va senyalar-li la Diputació de Barcelona al constituir-lo, el Consell d'Investigació Pedagògica assajà l'any passat l'establiment d'una ESCOLA D'ISTIU pedagògica per a mestres d'ambdós sexes, professors especials de Dibuix o de Treball Manual, institutius, sacerdots dedicats a obres pedagògiques, religioses de l'ensenyança, estudiants del magisteri i mares de família.

L'assaig era preparat tímidament, pensant en una assistència de 30 a 40 alumnes. Mes aquests anaren afluint de diversa mena d'institucions d'ensenyança, de tot arreu de Catalunya i fins de Mallorca, tancant-se la matrícula a l'atànyer el nombre inesperat de 197 inscrits, distribuïts en la següent forma: 114 mestresses d'escola, 42 mestres, 21 religioses, 12 religiosos, 5 estudiants, 2 estudiants i 1 mare de família. Fou precis donar una organització més àmplia als cursos, augmentar el professorat i el material, i així fou com pogué atendre's satisfactoriament als inscrits.

Havent reeixit tan esplendorosament l'assaig del primer any, la segona ESCOLA D'ISTIU celebrada enguany del dia 25 de Juliol al 22 d'Agost, ha sigut treta del ja esquifit marc provincial i posada sots els auspicis de la Mancomunitat de Catalunya, que sufraga totes les despeses.

Aquest segon any l'ESCOLA D'ISTIU ha comprès vintiquatre dies de treball, del dilluns, dia 26 de Juliol, al dissabte, dia 21 d'Agost. La jornada escolar s'ha dividit en quatre períodes d'ocupació. El *primer període*, d'una hora i mitja, de dos quarts de nou del matí a les deu, estant destinat a classes de caràcter intel·lectual i a treball de laboratori. El *segon període*, també d'una hora i mitja, de un quart d'onze a tres quarts de dotze, ocupat per classes més lleugeres. El *tercer període*, de dotze a una del migdia, ocupat diàriament per una conferència general per a tots els matriculats. El *quart període* ha comprès les tardes, que foren dedicades a

visitse a escoles i centres de cultura. En conjunt l'èxit ha respost a l'organització; i l'eficàcia al seny dirigent.

EL PRIMER LABORATORI

DE FONÈTICA EXPERIMENTAL

El primer *Laboratori de Fonètica Experimental* instituit a Espanya, és a Barcelona. Instal·lat en una de les dependències de l'Institut d'Estudis Catalans i annexe a les *Oficines Lexicogràfiques*, compta ja avui amb bons instruments d'estudi entre els quals sobresurten *l'aparell registrador de la parla i el Lioretgraph*. Malgrat de no haber-se fet un reclàm directe d'aquest Laboratori, la publicació de la *Memoria* exposant l'importància de la seva fundació, no passà pas ben desapercebuda de tothom com ho proven les moltes visites que li dediquen els nostres intel·lectuals, seguint amb interès el seu desenrotlló. No trigarà gaire que les visites que actualment poden dir-se de curiositat, podran convertir-se en visites d'investigació i d'estudi. Avençant-se a molts l'il·lustre arquitecte D. Antoni Gaudí assessorat amb tècnics musicals ha començat en ella una tanda de consultes i de proves per estudiar i analitzar les vibracions de les campanes tubulars en projecte per al temple de la Sagrada Família. Els directors d'algunes escoles de sords i muts esperen que se'ls avisi per fer també assaigs concernents a la seva professió i distingits metges coven les més belles esperances per abordar l'estudi de difícils problemes relacionats amb la parla. Amb tot això no cal dir que's reraçagui l'investigació lingüística. La sèrie de paladars artificials ja construïts a diferents individus per estudiar les articulacions catalanes i els cilindres fonogràfics impressionats per convertir-se en gràfiques, deixen entreveure el camp vastíssim d'exploració que hi ha intent de penetrar escorcollant municiosament els dialectes i establint metòdicament al seu temps un arxiu de la paraula viva en totes les seves manifestacions.

* * *